

ŽAK KONFINO: „NOVE HUMORESKE“

Izdanje „Minerva“, Subotica 1960

Kada se čovek ponovo sretne sa dobro poznatim likovima Žaka Konfina — kao u njegovoj novoj zbirci — negde na pedesetoj ili stotoj stranici moraće da spusti knjigu i da se zapita: otkuda ja poznajem sve te ljude? Možda to samo po sebi i ne bi bilo dovoljno. I dobra feljtonistika dočarava nam okolinu na takav način da je možemo poznati intimno i doživljeno. I svaka će analiza nesumnjivo dokazati da Žak Konfino itekako ume da barata i zanatskom veštinom pisca novinskih koserija, lakih humoreski, nemarnom rukom na hartiju bačenih skica — jednim primerom rečeno, da se on služi za svoje crteže lakim perom, a ne ugljenom, uljem, kredom. Drugo je pitanje, međutim, ako je alat — i zanat — pisca u ovim humoreskama lak — da li celina ne sadrži i daleko više nego što je uobičajeno da se ovim načinom pripoveda. Pa kada u svakodnevnim doživljajima Konfinovih junaka, tih simpatičnih starica i staraca, tih penzionera, zarobljenih oficira, hipohondara, žena koje se rastaju od mladosti, iznenada poznamo sasvim nemarno dobačene suštinske životne istine — radi kakvih se valjda književnost uopšte i stvara — kada se nad tim, na prvi pogled reporterski nabačenim figurama duboko i uvek nanovo i nanovo zamislimo — primetićemo da je pisac želeo — i uspeo — da kaže i iskaže ono najviše: smisao.

— Zar je on bio pesnik? — iznenađuje se bakica u priči „Kao u pesmi“. — Otkud pesnik? Pa ja ništa ne znam o tome. Zar je on bio pesnik?

I staroj Sari objašnjavaju da je njen upravo preminuli Isak zaista pesnik, jer je činio neobične stvari: svake subote joj je donosio cveća.

— Četrdeset godina vam je svake subote donosio cveća. Pa zar to rade obični ljudi? Eto, sami kažite: zar to rade obični ljudi?

U toj prostoj slici o starici i o starcu koji je skoro neprimetno umro, ali koji je subotu — i to baš subotu — činio njihovom intimnom, velikom, a toliko domaćom svetkovinom, u stvari se vidi potajna dobrotu Žaka Konfina. Tipična za njega. Pomalo — jevrejska. Pomalo — lekar-

ska. Čudno je to, autor ne može da se uzdrži od male ironije. Ali ona ne peče. Ona je blaga, jer je toliko dobronamerna.

I u pripovetkama u kojima je tema zarobljeništvo, rat, Konfino zadržava isti ton. Dobro je što smo se već toliko udaljili od strahota da tako mirnim, suzdržljivim, podsmešljivim jezikom možemo da govorimo i o tom vremenu. Konfino i iza bodljikavih žica nalazi tipove koji mu odgovaraju i slika ih sa istom ljubavlju — da, skoro nežnošću — bez obzira da li nam oni na osnovu svojih objektivnih postupaka mogu biti simpatični — kao rezervni kapetan Toza — ili antipatični — kao avijatičar Kokan „sin neba“.

Zanimljivo je da Konfino ovu svoju literaturu pomalo tretira i kao „terapiju“, kao „novi vid“ gerontologije. On na svakoj stranici ostaje „jevrejski čiča doktor“ iz priča. Pošto starost dobro vidi, duboko razume, ali poznaje i život u celoj njegovoj kompleksnosti, on podseća svoje mlade čitaoce — i to nenametljivo — da će ostariti, što je uteha starijima, kao što večito ukazuje starijima na to da su i oni bili mladi — i da nije baš sasvim sigurno da li su u tom svom nemiru, u neminovnoj žurbi — bili srećniji. Možda je najveća tajna njegovog uspeha što do te mere unosi sebe u svaku svoju crticu, u svaki lik, i sebe lekara, i sebe sedog čoveka sa znatnim životnim iskustvom, i sebe humoristu, i sebe Jevrejina — i ne samo kada govori o jevrejskim temama i ljudima — da, zahvaljujući potpunoj ličnoj odanosti materiji, priče dobijaju dimenzije, reljefnost, da se njegove čitke i drage, lako shvatljive humoreske transponuju u pažnje dostojnu, ozbiljnu i trajnu književnost.

Već skoro trideset godina Žak Konfino nam donosi — baš kao Isak u već navedenoj pripovetki „Kao u pesmi“ — cveće svog humora i postoji opasnost da — navikli već na umirujuće i blage boje te utešne i tihe literature — zaboravimo da se zahvalimo piscu. Jer to što on čini nije svakodnevna stvar. U svakoj temi života naći zrno dobrote, iskru smešnoga, kap suze ganutosti, odblesak veselja — da se poslužimo njegovim pitanjem o Isaku koji je svake subote donosio cveće svojoj bakici — „Eto, sami kažite, zar to rade obični ljudi?“